

PROFESIUNEA DOAMNEI WARREN

de G. B. Shaw

Data premierei : 3 martie 1975.

Regia : SORANA COROAMĂ. Scenografia : DAN NEMŢEANU.

Distribuția : OLGA TUDORACHE (Kitty Warren) ; MAGDA POPOVICI (Vivie Warren) ; JEAN LORIN FLORESCU (Praed) ; CONSTANTIN CODRESCU (Sir George Crofts) ; GEORGE MIHAIŢĂ (Frank Gardner) ; TUDOREL POPA (Reverendul Gardner).

Dacă, la ora bilanțului, actuala stagiune bucureșteană va avea de înregistrat merite — și fără îndoială va avea —, multe dintre ele se cuvîin recunoscute Teatrului Mic, teatru serios și harnic, înseris în ultimul timp pe un făgaș suitor. Iată, *Profesiunea Doamnei Warren*, cea mai recentă premieră a teatrului, semnifică readucerea în circuitul vieții teatrale a Capitalei a uneia dintre piesele cele mai importante, scrisă de unul dintre cei mai importanți dramaturgi și, dintr-odată, repertoriul Teatrului Mic și repertoriul bucureștean cîștigă în substanță.

Poate că va fi bine să ne întrebăm dacă e destul, spunînd Shaw, să spunem mereu doar *Pygmalion*, *Profesiunea doamnei Warren*, *Milionara*, *Casa inimilor sfărîmate* și — într-un sens — *Dragă mincinosule*. Poate că va fi bine să ne aducem aminte de *Sfînta Ioana*, de *Cezar și Cleopatra*, de *Cocioabele Londrei*, de *Discipolul diavolului*, de *Nu se știe nici-odată*, de *Candida*. Poate va fi și mai bine dacă, în perspectivă, vom avea în vedere și *Maior Barbara*, *Convertirea căpitanului Brassbound*, *Căruța cu mere* și chiar *Armele* și omul. Dar, înainte de a le vrea pe afiș, va trebui să vedem dacă și, mai ales, cum sînt ele traduse.

Încă un merit al Teatrului Mic este de a fi procedat la realizarea unei noi versiuni românești a piesei, cea în circulație pînă acum fiind, cu tot meritul ei documentar și cu toată prețuirea noastră pentru semnatarul ei, departe de exigențe. Versiunea lui Radu Nichita este foarte bună și va putea deveni excelentă dacă traducătorul, serios cum îl știm, va mai medita asupra unor expresii argotice cu un caracter vădit perisabil.

Olga Tudorache (Kitty Warren) și George Mihaiță (Frank Gardner)

Dar să revenim la spectacolul recent. De prisos a comenta amplu o piesă atît de cunoscută și atît de limpede în înțelesurile ei. Neplăcuta comedie — neplăcută atunci cînd a fost scrisă, neplăcută azi prin destule locuri ale lumii —, îndelung ostracizată la ea acasă, stîrnind represalii peste ocean, și-a dobîndit ulterior meritata faimă universală, fiind mereu însoțită de comentarii critice, dintre care, de bună seamă, cele mai pătrunzătoare sînt ale însuși autorului ei, care subliniază in-

sistent și apăsător direcția loviturii : societatea burgheză, ipocrizia puritană pe care-și clădește morala. Așa au și fost înțelese și redat lucrurile în spectacolul Soranei Coroamă. Nu doamna Warren e demascată aici, nu profesia ei deloc onorabilă e înfierată, ci oriundeva care instituționalizează o îndeletnicire înjositoare, care generează și întreține morala parvenirii pe treptele sociale prin mijloace situate sub nivelul demnității umane ; demnitate umană în numele căreia și prin forța căreia se desprinde Vivie Warren de lumea de ipocrizie și minciună abil drapată în faldurile respectabilității și onorabilității. Aici, în această piesă și în acest spectacol, echi-vocul nu încapă. Deosebirea de vederi între creatori și critică pot interveni (cu recunoașterea din partea criticului a reușitei de ansamblu) în chestiuni de detaliu, de nuanțe și de subtilitate. În definirea personalității Soranei Coroamă intră, se știe, stilul tranșant, direct, aproape brutal, în orice caz deschis, de a rezolva spectacolul ; stil impulsionat de un temperament deloc placid, dublat de un spirit nerăbdător, grăbit în transmiterea ideilor și impresiilor regizoarei. De aici și felul imediat în care ne face să înțelegem cum stau lucrurile pe scenă : ca să zic așa, cine și în ce fel e bun, cine și în ce fel e rău, cine merită simpatia noastră și cine nu, cine se poticnește și cade, cine merge mai departe. Reverendul e un bețiv ipocrit, baronetul e un libidinos, puștiul e un fluștaratec, Vivie e un Saint-Just cu fustă, doamna Warren, o proxenetă. Clară, tușa izbește, conturul se detașează net, dar poate orbi. Unde sînt nuanțele ? Unde e detaliul ? Unde e pînza transparentă a subtilității, a subtextului, fără de care textul lui Shaw nu e întreg ? Să admitem că, în cazul acestei piese, nu toate personajele sînt căpușite cu date complexe, că Praed e suficient de fad pentru a face foarte dificilă sarcina lui Jean Lorin Florescu, să recunoaștem că Sir Crofts se dezvăluie în însuși textul piesei mult prea devreme pentru a-i prilejui lui Constantin Codrescu mai mult decît excelența compoziție pe care o realizează, mai mult însemnînd un traseu evolutiv. Însă Gardner e numai parohul vesnic mahmur, cum îl înfățișează, cu bune mijloace, dar deja știute, Tudorel Popa, sau e masea însăși a ipocriziei clericale, copios și convingător fardată ? Nu e reverendul — și, prin el, însăși biserica — unul din sprîmătorii solizi ai puritanismului victorian ? Nu cumva țintim prea jos, lovind un popă chefliu pur și simplu ? Făcînd din Frank un pezevenghi simpatîc, o licheluță inofensivă, nu ne scapă printre degete importante înțelesuri, vizînd morala parvenirii ? Vivie e o protestatară de la început și pînă la sfîrșit, minată de aceeași mobilită, neschimbate, ca și cum ar fi născute din firea ei, și nu ar fi, în multe feluri, și la diferite grade de intensitate, înfrîurită de împrejurările vieții, care sînt, de fapt, condițiile sociale... Să zăbovim puțin asupra acestui personaj, de mare semnificație în însăși istoria

dramaturgică. Matură, inteligentă, cu aplicație pentru științele exacte, Vivie ilustrează ideea de emancipare a femeii, idee prețioasă în epocă și aflată și azi la mare preț. Tînăra absolventă a Universității din Cambridge se vrea independentă. Dar Vivie parcurge un drum de dureroase experiențe : mai întîi află lucruri amare despre trecutul mamei sale. Mai apoi află că, între trecut și prezent, punțile nu au fost tăiate. Pe urmă, în jurul ei, măștile cad pe rînd. Cine e Crofts ? Un distins Sir, protector generos al neajuratei ei mame ? Nu, e un afacerist feroce, un om brutal și crud. Cine e blîndul reverend ? Un desfrînat. Cine e Frank, băiețelul din pădure ? Un tînăr viciat, uu cartofor, un parvenit în devenire. Mai seamănă Vivie — cea care-și petrece tîlniță ultima vacanță în ambianța liniștitoare de la țară, cu Vivie — cea care se desprinde, greu, dureros, dar se desprinde total și definitiv de lumea a cărei adevărată față abia acum o cunoaște ? Cum să mai semene ? Nu numai existența ei s-a modificat, ci fondul însuși al sufletului ei, conștiința ei. Din păcate, Magda Popovici nu izbuteste să dea viață acestui bogat univers de simțăminte, acțița practică un joc artificial, uscat, exterior. Personalitatea tinerei fete e enunțată sumar, printr-un comportament bățos și băiețos, împotrivirile, protestele ei seamănă cu îndărătniciile botoase ale unui copil prea alintat, hotărîrile ei — atît de radicale, atît de importante — nu seamănă cu decizii ale unei inteligente lucide și pătrunzătoare, ci mult mai degrabă cu niște capricii reversibile. Nu e Vivie cea mai feminină dintre personajele lui Shaw, nici cea mai sensibilă și simțitoare, în orice caz, e cu mult mai rece și mai puțin femeie decît doamna Warren, dar are totuși momente cînd e străbătută de fiorul dragostei pentru mama ei, ar fi fericită să și-o apropie și să-i primească dragostea. Nu știm ce va face după căderea cortinei, Shaw nu ne-a lăsat de astă dată o postfață, cu atît mai puțin știm dacă și pe cine va iubi, dar pe Frank l-a iubit, în felul ei, desigur, dar l-a iubit. Asta nu s-a putut vedea din hîrjoana Magdei Popovici cu deloc inspiratul George Mibăiță. Jar dacă s-ar fi văzut, altfel înțelegeam cît de greu cad ultimele ei cuvinte, cuvintele de adio către Frank, importanța hotărîrii ei definitive de a rupe cu această lume.

Hotărît, partea cea mai reușită a reprezentației o constituie interpretarea dată de Olga Tudorache doamnei Warren. Remarcabila acțița o înfățișează pe Kitty Warren în datele ei esențiale, adică voluntară, viguroasă, tumultuoasă, energică, autoritară, dar nu mai puțin feminină, de o feminitate voluptuoasă, senzuală. Restituindu-i vîrsta, după antecedente cu derogare de la adevărul piesei, Olga Tudorache înfățișează o Kitty frumoasă, nițel pîrguită, dar deloc trecută, cu mult farmec și cu prestanță. Cu prestanță, dar nu și cu distincție. Și aici, în cazul interpretei doamnei Warren, se pierde o subtili-

Constantin Codrescu (Sir George Crofts), Olga Tudorache (Kitty Warren) și Tudorel Popa (Reverendul Gardner)

Magda Popovici (Vivie Warren) și Constantin Codrescu (Sir George Crofts)

late deloc neînsemnată. Doamna Warren a dobândit și păstrează toate atribuțiile unei femei din înalta și onorabila societate victoriană. În lume, doamna Warren e perfect stilată, așa trebuie să fie, pentru că așa se realizează demonstrația lui Shaw că nu obârșia, ci aparențele dau titlul de noblete. Buna (auto)educație, bunele maniere nu o părăsese decât în momentele de explozive izbucniri și numai în intimitate, față în față cu Vivie. Kitty Warren e o proxenetă în esență, dar e „administratoarea” unor hoteluri de lux din câteva mari capitale ale Europei, nu codoașa peripateticienelor de pe Saint-Denis. Cu un asemenea glas spart, răgușit de mahoră proastă, cu astfel de gesturi grosolane, doamna Warren ar fi scandalizat, desigur, și nu ar fi izbutit niciodată să-și înscrie fiica la Cambridge. Oricum, aparențele onorabilității și nobletei trebuie riguros păstrate în această lume în care a intrat. Olga Tudorache rostește magistral monologurile, care, în tehnica lui Shaw, sînt dialoguri cu sine ale personajelor, le expune metodic și cu forță de convingere, în întreg înțelesul lor ideatic complex. Dar pentru ce era nevoie să împrumute tonul acela fals plîngăreț, care-i face ridicolă suferința? Pentru o cit mai exactă înțelegere a piesei, doamna Warren nu trebuie să apară nici victimă a rînduieții sociale, dar nici nu trebuie stigmatizată prin ridiculizare.

